

Изх. № 21/21.08.2023 г.

До: Министерство на енергетиката
zidze@me.government.bg

От:
„Грийнпийс“ – България
Адрес: гр. София, ул. Миджур 12, ет.3

Становище

Относно: Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката, публикуван за обществено обсъждане на 27.07.2023 г. („Законопроектът“)

Уважаеми дами и господа,

С настоящото, от името на „Грийнпийс“ – България, бихме искали да представим нашето становище по Законопроекта, който предстои да бъде предложен на Министерски съвет за внасяне за разглеждане в Народното събрание.

По-конкретно искаме да вземем отношение във връзка с предложените разпоредби в § 18, с които се регулират „граждански енергийни общности“ и „активни клиенти“, както и свързаните с това легални определения в § 33 от Законопроекта.

Да се направи ясно разграничение:

- между „гражданските енергийни общности“ и „енергийните общности за възобновяема енергия“; и
- между „активни клиенти“ и „потребители на собствена електрическа енергия от възобновяеми източници“.

Считаме, че мотивите и разяснителната кампания на предложенията, направени в Законопроекта, трябва да подчертаят, че със Законопроекта се въвеждат изисквания и участници на енергийния пазар, уредени в Директива 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила на вътрешния пазар на електроенергия („Директивата за електроенергийния пазар“). Това не са същите участници и към тях не се отнасят същите изисквания, които са уредени в Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници („ВЕИ Директивата“).

Наблюдаваме известно объркване и неяснота по отношение на горното сред народни представители, участници на енергийния пазар и дори някои енергийни експерти.

Както би следвало да е известно на всички, включени в енергийните реформи в страната, в контекста на обсъждания в Народното събрание Законопроект за изменение и допълнение на Закона за енергията от възобновяеми източници („ЗЕВИ“), вх. номер 49-302-01-12 („ЗИД ЗЕВИ“), са предложени конкретни текстове, които да имплементират чл. 21 и чл. 22 от ВЕИ Директивата в частта относно „енергийните общности за възобновяема енергия“ и

„потребителите на собствена електрическа енергия от възобновяеми източници“. Тези специфични форми на участие на енергийния пазар са специфични за използването на възобновяема енергия. Имат своите особености с оглед насърчаването на чисти технологии за производство на енергия по децентрализиран и по-демократичен начин и е редно да се уредят самостоятелно и съгласно конкретните изисквания на ВЕИ Директивата. Считаме, че мястото на тези разпоредби е именно в ЗЕВИ, тъй като се имплементира специалната ВЕИ Директива.

От друга страна, концепциите за „граждански енергийни общности“ и „активни клиенти“ имат по-широк смисъл и различна цел. Затова са уредени в Директивата за електроенергийния пазар. Подкрепяме избраната посока за имплементиране на изискванията на тази Директива чрез Закона за енергетиката.

Следва да се подчертае, че по смисъла на двете цитирани Директиви:

- „енергийните общности за възобновяема енергия“ не са вид „граждански енергийни общности“, и
- „потребителите на собствена електрическа енергия от възобновяеми източници“ не са вид „активни потребители“.

Затова двете уредби трябва да останат разделно и самостоятелно регулирани, какъвто е подходът и на Директивите на ЕС.

По отношение на „гражданските енергийни общности“

Считаме, че Законопроектът не е достатъчно конкретен и изчерпателен във въвеждането на енергийния субект – „гражданска енергийна общност“.

Единствената конкретика, която наблюдаваме, е по отношение на устава/договора между участниците в общността. Има обаче и редица други общи правни изисквания на Директивата за електроенергийния пазар, които трябва да се уредят подробно и еднозначно. Например:

- Не е конкретизирано правото на гражданските общности на улеснен пренос на енергия в отношенията им с оператори на разпределителни системи.
- Би следвало да се уреди и улеснен достъп до разпределителните и преносната мрежи.
- Трябва да се конкретизира правото на енергийните общности да притежават, изграждат, закупуват, управляват вътрешна разпределителна мрежа, за да се даде възможност и за обмен на енергия вътре в общността.
- Не е уточнено в какво качество гражданската енергийна общност има достъп до пазара на електрическа енергия - като търговец, потребител, производител. Ще има ли нужда общността да се лицензира или не. Според нас е редно гражданските енергийни общности да подлежат на нарочна регистрация в КЕВР и да бъдат самостоятелен участник на пазара на електрическа енергия. Те би трябвало да мога да се балансират сами.
- Не е ясно съотношението между правата на общността, изброени в ал. 4 на чл. 92б. и т. „в“ от дефиницията на „гражданска енергийна общност“ в Законопроекта. Ал. 4 на чл. 92б. е с по-ограничен обхват от изброените дейности в дефиницията в Законопроекта и Директивата за електроенергийния пазар – остава впечатление, че общността може да участва на пазара само с излишъци от енергията, която произвежда. Това не отговаря на заложената концепция и разрешени дейности на гражданските общности в Директивата. Считаме, че чл. 92б. не трябва да повтаря или, каквото се случва, стеснява какви дейности може да извършва гражданската енергийна общност, а да уточни как да извършва всички позволени от Директивата и дефиницията дейности.

- Ал. 5 от предложения чл. 92б на практика повтаря, а не имплементира текстовете на Директивата за електроенергийния пазар. Всички изброени в тази аления форми за насърчаване трябва да бъдат въведени на практика, а не само да се повтарят като пожелателни в Закона за енергетиката.
- Не е уредено в детайли и правото на потребителите да участват и да прекратяват участието си в такива общности. Изобщо, считаме, че трябва да се конкретизира защитата на потребителите, включително чрез изрично допълнения в Раздел VI., Мерки за защита на потребителите на енергийни услуги.
- Наред с всички друго, е редно да се предвидят и възможности за алтернативно мерене и изчисляване на потребената енергия и дължими цени в рамките на общността, като нетно и виртуално нетно отчитане.
- Би следвало Законопроектът да конкретизира в повече детайли и липсата на приоритет на финансовите цели на общността - например добра практика в Европа е да се ограничи разпределянето на печалба до 6% годишна възвръщаемост на инвестицията. Трябва да се въведе изрично изискване въпросът с разпределяне или не на печалбата да е уреден в устава / общностния договор (ал. 3 от чл. 92б).
- Трябва да се уреди конкретно какво значат икономически, екологични или социални ползи, как ще се доказват; какво ще са последиците при неспазване на изискванията. Регулаторните органи трябва да създадат насоки и да изследват текущо добри примери и практики.
- Би следвало да се конкретизира и какво значи, че *„при участие на предприятия в граждански енергийни общности, тяхното участие не трябва да е свързано с основната им търговска или професионална дейност“*. Такова изискване, например, може да е свързано с осъществяване на реална друга икономическа дейности и определена граница на оборота, който произтича от участието в общността.

Относно активните клиенти

Имаме следните предложение относно текстовете на Законопроекта по отношение на активните клиенти:

- Считаме, че е редно да се уточни изрично, че обектите, в които могат да са разположение инсталациите на клиента за производство или съхранение, могат да са собствени или не на клиента.
- Отново смятаме, че е добре да се разясни с правила какво означава *„тези дейности не са основните му/им търговски или професионални дейности“*. Вижте същия коментар горе за общностите.
- Ал. 1 от чл. 92в от Законопроекта е добро пожелание, повтарящо Директивата за електроенергийния пазар, но без да се въведат конкретни правила относно дължимите такси към мрежовите оператори и правото всеки клиент да присъедини бързо и без административни пречки свои обекти за производство и съхранение, текстът няма да има практически ефект. Следва да се развият разпоредбите за присъединяване към мрежите и дължими такси за ползване на тези мрежи. В момента произвеждащите потребители биват третираны като производители от операторите на мрежите, което създава финансови и административни тежести за тях, включително дължат двойна такса за едно и също количество произведена и потребена от самите тях.

- В ал. 2, т. 2 от чл. 92в, е допусната техническа грешка, като е конкретизирана „електроенергия от възобновяеми източници“. В случая става въпрос за електроенергия от всякакви източници.
- Продажбата на електрическа енергия директно на друг клиент и съвместното действие между активни клиенти няма да се приложи практически, ако не се въведат и правила за нетно и виртуално нетно отчитане, както и задължение на операторите на мрежите и доставчиците на електрическа енергия да отчитат и нетират такива продажби между клиенти без допълнителни дискриминационни условия.

Обобщение

Горезброените точки са само част от наблюдаваните пропуски във въвеждането на Директивата за електроенергийния пазар.

Смятаме, че трябва да се даде възможност на допълнителна работа в повече конкретика на енергийни експерти на Министерството на енергетиката съвместно със заинтересованите лица и енергийната общност в страната, за да се създаде добро и изчерпателно имплементиране на Директивата за електроенергийния пазар.

С уважение,



Меглена Антонова,

директор на „Грийнпийс“ – България